

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Radovana Havelce a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Tomáše Rychlého v právní věci žalobce **P. N.**, proti žalovanému **Vrchnímu státnímu zastupitelství v Olomouci**, se sídlem Olomouc, 17. listopadu 909/44, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 26. 2. 2019, č. j. 64 A 7/2018-14,

takto:

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 26. 2. 2019, č. j. 64 A 7/2018-14, **se zrušuje a věc se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

[1] Rozhodnutím Krajského státního zastupitelství v Ostravě ze dne 25. 7. 2018, č. j. SIN 58/2018-3, byla podle § 15 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím (dále jen „zákon o svobodném přístupu k informacím“), zamítnuta žalobcova žádost o poskytnutí informace. Odvolání proti tomuto rozhodnutí zamítl žalovaný rozhodnutím ze dne 16. 8. 2018, č. j. SIN 215/2018-5. Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce žalobu ke Krajskému soudu v Ostravě, s níž spojil žádost o osvobození od soudního poplatku a žádost o ustanovení zástupce.

[2] Krajský soud usnesením ze dne 26. 2. 2019, č. j. 64 A 7/2018-14, obě shora uvedené žádosti zamítl. V odůvodnění uvedl, že návrh ve věci samé zjevně nemůže být úspěšný, což ve smyslu ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. vylučuje, aby bylo žádosti o osvobození od soudních poplatků vyhověno. Žalobce totiž žádal o informace z probíhajícího trestního řízení, které jsou dle § 11 odst. 4 písm. a) zákona o svobodném přístupu k informacím z poskytování vyloučeny. Předmětné trestní řízení je vedeno proti žalobci jako obžalovanému a nachází se ve fázi řízení před soudem. Pokud tedy žalobce žádal o informaci, zda byl „*důkaz, označený rozhodnutím VSZ OC SIN 206/2018-4 ze dne 28. 5. 2018 za neexistující, užít k zahájení trestního stíhání či nikoliv*“, jedná se zcela nepochybně o

informaci týkající se předmětného trestního řízení. K takovéto informaci má poté žalobce, jakožto účastník řízení, přístup prostřednictvím institutu nahlížení do spisu podle § 65 trestního řádu. Krajský soud dodal, že výjimka v neposkytování informací o probíhajícím trestním řízení podle § 11 odst. 4 písm. a) zákona o svobodném přístupu k informacím je výjimkou dočasnou, a to s ohledem na smysl a účel trestního řízení. Dočasnost výjimky je dána právě dobou trvání trestního řízení. Vzhledem k tomu, že žalobce nesplnil podmínku pro osvobození od soudního poplatku, krajský soud zamítl rovněž jeho žádost o ustanovení zástupce.

[3] Proti tomuto usnesení podává žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost, ve které výslovně nenamítá žádný z důvodů podle § 103 odst. 1 soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Stěžovatel vytýká krajskému soudu, že nerespektoval ustálenou judikaturu Nejvyššího správního soudu vztahující se k § 11 odst. 4 písm. a) zákona o svobodném přístupu k informacím. Poukazuje mimo jiné na rozsudky tohoto soudu ze dne 14. 9. 2009, č. j. 6 As 18/2009-63, ze dne 1. 12. 2010, č. j. 1 As 44/2010-103, a ze dne 24. 10. 2013, č. j. 4 As 125/2013-50, z nichž vyplývá, že zákaz poskytnutí informace o probíhajícím trestním řízení není absolutní. Krajský soud toliko konstatoval, že žaloba zjevně nemůže být úspěšná, nevypořádal se však s otázkou, jak by mohlo poskytnutí požadované informace ohrozit či zmařit probíhající trestní řízení. Jeho rozhodnutí je proto nepřezkoumatelné. Stěžovatel nesouhlasí s krajským soudem, že pro získání předmětné informace slouží institut nahlédnutí do spisu. Tento institut nelze zaměňovat s veřejnou kontrolou výkonu státní moci. Snahou stěžovatele je získat veřejně prezentovatelnou informaci o tom, zda byl jistý důkaz použit k zahájení trestního řízení proti němu, které však považuje za nezákonné. Má za to, že v jeho případě byla překročena přiměřená lhůta pro rozhodnutí ve věci, neboť trestní řízení proti němu probíhá již od roku 2009.

[4] Žalovaný se ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožnil s názorem krajského soudu, že stěžovatel může využít svého práva, aby sám nebo prostřednictvím obhájce nahlédl do spisu. Poukázal na skutečnost, že stěžovatelova žádost o informace je také polemikou se závěry orgánů činných v trestním řízení a požadavkem na jejich přezkoumání a zdůvodnění postupu v trestní věci vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 29 T 1/2011. Jeho žádost je způsobem vedení obhajoby; k tomu ovšem ve fázi řízení před soudem slouží obhajovací práva a přezkum náleží toliko trestnímu soudu. Stěžovatel směšuje právní úpravu řízení podle trestního řádu a řízení podle zákona o svobodném přístupu k informacím. Žalovaný připomněl, že podle § 2 odst. 4 citovaného zákona se povinnost poskytovat informace mimo jiné netýká dotazů na názory, kam se řadí i zdůvodňování vlastního postupu. Důvody jednotlivých rozhodnutí v trestním řízení byly stěžovateli v jejich odůvodnění řádně sděleny. Právo na přístup k informacím neslouží jako specifická forma opravného prostředku (k tomu odkazuje na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 1. 2015, č. j. 10 As 117/2014-64).

[5] Nejvyšší správní soud úvodem předesílá, že nepřehlédl fakt, že stěžovatel neuhradil soudní poplatek za předmětnou kasační stížnost. Za situace, kdy je předmětem kasačního přezkumu usnesení, jímž byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků, by ovšem trvání na podmínce uhrazení soudního poplatku znamenalo jen další řetězení téhož problému (srov. rozsudky zdejšího soudu ze dne 18. 6. 2013, č. j. 8 As 7/2013-14, ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007-77, a zejména usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího

pokračování

správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19). Z tohoto důvodu proto stěžovatele k zaplacení soudního poplatku nevyzýval.

[6] Zároveň zdejší soud v řízení o kasačních stížnostech tohoto typu netrvá ani na jinak povinném zastoupení advokátem ve smyslu § 105 odst. 2 s. ř. s., které je podle ustálené judikatury obligatorní pouze v řízení o kasační stížnosti, již stěžovatel brojí proti rozhodnutí ve věci samé (v podrobnostech viz již citované usnesení rozšířeného senátu tohoto soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19). V posuzovaném případě tedy stěžovatel nebyl povinen být v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem (stěžovatel si ani o jeho ustanovení nepožádal).

[7] Nejvyšší správní soud proto přezkoumal napadené usnesení v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3, věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 4, věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z § 109 odst. 2, věty první s. ř. s.

[8] Kasační stížnost je důvodná.

[9] Stěžovatel v kasační stížnosti nepodřadil své námitky pod konkrétní ustanovení § 103 odst. 1 s. ř. s., z obsahu kasační stížnosti je nicméně zřejmé, že namítá kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s., a to pro nesprávné posouzení splnění podmínek pro (ne)osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce v řízení o shora uvedené žalobě [písm. a)] a nevypořádání se s otázkou, jak mohlo poskytnutí požadované informace negativně zasáhnout do probíhajícího trestního řízení [písm. d)]. Právní subsumpce kasačních důvodů pod konkrétní písmena ustanovení § 103 odst. 1 s. ř. s. je nicméně záležitostí právního hodnocení věci kasačním soudem a nejde o nedostatek návrhu, který by bránil jeho věcnému projednání (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Afs 7/2003 50, publikovaný pod č. 161/2004 Sb. NSS; všechna rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z <http://www.nssoud.cz>).

[10] Nejvyšší správní soud předně uvádí, že usnesení krajského soudu nepřezkoumatelným neshledal. Podle ustálené judikatury zdejšího soudu nepřezkoumatelné rozhodnutí zpravidla nenabízí prostor k úvahám o námitkách věcného charakteru, a je tudíž nezbytné jej zrušit. Za nepřezkoumatelné lze označit zejména takové rozhodnutí, v němž soud zcela opomene vypořádat některou z uplatněných žalobních námitek (viz například rozsudky ze dne 27. 6. 2007, č. j. 3 As 4/2007-58, ze dne 18. 10. 2005, č. j. 1 Afs 135/2004-73, či ze dne 8. 4. 2004, č. j. 4 Azs 27/2004-74), respektive pokud z jeho odůvodnění není zřejmé, proč soud nepovažoval za důvodnou právní argumentaci účastníka řízení v žalobě a proč žalobní námitky účastníka považuje za liché, mylné nebo vyvrácené, a to zejména tehdy, jde-li o právní argumentaci, na níž je postaven základ žaloby (viz například rozsudek ze dne 14. 7. 2005, č. j. 2 Afs 24/2005 - 44). Nejvyšší správní soud má za to, že takovými vadami usnesení krajského soudu netrpí. Z odůvodnění tohoto rozhodnutí je zřejmé, z jakých ustanovení krajský soud vycházel i jakými úvahami byl při svém rozhodování veden; z odůvodnění tohoto usnesení vyplývá, že krajský soud založil své rozhodnutí o zamítnutí žádosti o osvobození od soudního poplatku a ustanovení zástupce na zjevné bezúspěšnosti návrhu ve věci samé, a to z toho důvodu, že je poskytnutí požadované informace zákonem vyloučeno.

[11] Z hlediska věcného posouzení nyní projednávané věci je předmětem sporu otázka, zda jsou informace o probíhajícím trestním řízení za všech okolností vyloučeny z poskytování podle zákona o svobodném přístupu k informacím, a zda lze tedy žalobu brojící proti rozhodnutí, jímž nebylo žádosti o jejich poskytnutí vyhověno, považovat *a priori* za *zjevně bezúspěšný návrh*, ve smyslu ustanovení § 36 odst. 3 věty třetí s. ř. s.

[12] Konstantní judikatura Nejvyššího správního soudu vykládá pojem „*zjevně neúspěšný návrh*“ jako vlastnost návrhu seznatelnou na první pohled. Z rozsudku tohoto soudu ze dne 19. 12. 2007, č. j. 7 Afs 102/2007-72, se podává, že „*neúspěšnost takového návrhu je bez jakýchkoliv pochybností a dokazování zcela jednoznačná, nesporná a okamžitě zjiřitelná. Takovým „zjevně neúspěšným návrhem“ může být například opožděně podaná žaloba; opožděně podaná kasační stížnost; návrh na prominutí zmeškání zákonné lhůty, kterou nelze promítnout; či návrh, který je výslovně (bez meritorního posouzení charakteru a povahy žalobou napadeného úkonu) vyloučen z meritorního přezkoumání, jako je např. kasační stížnost proti usnesení o přerušení řízení. Naproti tomu o „zjevně neúspěšný návrh“ nejde tehdy, je-li „zjevnost“ závislá na předběžném zkoumání a posouzení povahy návrhu, jako tomu je např. u návrhu na vyslovení nicotnosti správních rozhodnutí“ (zvýraznění doplněno; obdobně srov. též usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 8. 2012, č. j. 8 As 75/2012-25, či ze dne 6. 12. 2012, č. j. 7 Afs 91/2012-13).*

[13] Podle § 11 odst. 4 písm. a) zákona o svobodném přístupu k informacím povinné subjekty neposkytnou informaci o probíhajícím trestním řízení, nebo týkající se trestního řízení, pokud by její poskytnutí ohrozilo či zmařilo účel trestního řízení, zejména zajištění práva na spravedlivý proces.

[14] Jak již bylo shora uvedeno, důvod zakládající neosvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 věty třetí s. ř. s. musí být na první pohled zcela zjevný. Nejvyšší správní soud je přitom toho názoru, že z konstrukce § 11 odst. 4 písm. a) zákona o svobodném přístupu k informacím požadovaná jednoznačnost nevyplývá. Naopak, neposkytnutí informace je podmíněno, a to ohrožením nebo zmařením účelu trestního řízení. Účelem trestního řízení je pak třeba rozumět mimo jiné zjišťování trestných činů, odhalování, stíhání a odsuzování pachatelů trestných činů a upevňování zákonnosti. Aby tedy bylo možné učinit závěr o tom, že zpřístupnění informace o probíhajícím trestním řízení bude mít na jeho průběh negativní dopad ve smyslu shora citovaného ustanovení, musí povinný subjekt (potažmo následně soud) v tomto ohledu nejprve provést úvahu. Zdejší soud proto souhlasí se stěžovatelem, že informace o probíhajícím trestním řízení podle § 11 odst. 4 písm. a) zákona o svobodném přístupu k informacím není z poskytování absolutně vyloučena. Domáhá-li se proto žalobce v soudním řízení správním zrušení rozhodnutí správního orgánu, jímž mu bylo poskytnutí takovéto informace odepřeno, nelze uvažovat o *zjevně bezúspěšném návrhu*.

[15] V této souvislosti je třeba též připomenout konstantní judikaturu zdejšího soudu vztahující se k problematice poskytování informací z probíhajícího trestního řízení. Například v rozsudku ze dne 16. 3. 2010, č. j. 1 As 97/2009-119, č. 2166/2011 Sb. NSS, kasační soud dospěl k závěru, že omezení poskytnutí informace z důvodu probíhajícího trestního řízení je v demokratické společnosti nezbytné, toto omezení však musí být vykládáno restriktivním způsobem v souladu s jeho cílem. Obdobně v rozsudku ze dne 1. 12. 2010, č. j. 1 As 44/2010-103, č. 2241/2011 Sb. NSS, zdejší soud judikoval, že

pokračování

„[p]ovinné subjekty neposkytnou informace o probíhajícím trestním řízení [§ 11 odst. 4 písm. a) zákona o svobodném přístupu k informacím] pouze poté, co zváží, nakolik je důvod neposkytnutí informace vskutku ospravedlněn naléhavou společenskou potřebou. Tou bude pravidelně zájem státu na tom, aby poskytnuté informace neobrozily objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení, nezveřejnily o osobách zúčastněných na trestním řízení údaje, které přímo nesouvisejí s trestnou činností, a aby neporušily zásadu, že dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen. Povinný subjekt vezme v potaz též ochranu práv a svobod druhých, např. obětí trestného činu (srov. § 8a odst. 1 trestního řádu).“

[16] Závěr o existenci zjevně bezúspěšného návrhu nelze konečně bez dalších úvah přijmout ani s odkazem na možnost stěžovatele získat požadované informace cestou nahlédnutí do spisu vedeného v jeho trestní věci (zde krajský soud evidentně směřoval k aplikaci § 2 odst. 3 zákona o svobodném přístupu k informacím). I pokud Nejvyšší správní soud odhlédne od faktu, že názor krajského soudu není judikaturou zastáván bezvýjimečně, nelze přehlédnout, že povinná osoba (a následně žalovaný) odmítla požadované informace poskytnout nikoli s odkazem na výlukou uvedenou v § 2 odst. 3 zákona o svobodném přístupu k informacím, nýbrž podle § 2 odst. 4 tohoto zákona. I v tomto směru je tedy nutné provést podrobnější hodnocení věci a nelze návrh žalobce označit bez dalšího za zjevně bezúspěšný.

[17] Nejvyšší správní soud napadené usnesení krajského soudu ze shora uvedeného důvodu zrušil podle § 110 odst. 1 věta první před středníkem s. ř. s. a věc současně vrátil k dalšímu řízení, v němž je krajský soud vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[18] Vzhledem k tomu, že byl napadený rozsudek zrušen, rozhodne krajský soud v dalším řízení rovněž o nákladech řízení o této kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 5. června 2019

Mgr. Radovan Havelec
předseda senátu